

Asia: VN/10384/2019 VM212:00/2018

Lausuntopyyntö järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämisestä ja yhdenmukaistamisesta

1 Taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Yhdistys

2 Ehdotukset järjestöjä koskevien valtionavustuskäytäntöjen kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi

Ehdotus 1: Valtionavustustoiminnassa siirrytään uuteen, valtionavustuskäytäntöjen yhdenmukaisuutta edistävään toimintamalliin.

Tuotonjakoministeriöt siirtyvät valtionavustustoiminnan uuteen toimintamalliin ja ottavat käyttöön sitä tukevat valtionavustustoiminnan verkkopalvelut. Tuotonjakoministeriöt siirtyvät toimintamalliin kehittämisprojekteissa siten, että verkkopalvelut ovat kaikkien käytössä vuoteen 2024 mennessä. Valtionavustuskäytännöt yhdenmukaistetaan valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaiseksi.

Pidämme hyvänä pyrkimystä siirtyä valtionavustuskäytännöissä yhdenmukaisuutta ja avustusjärjestelmän läpinäkyvyyttä edistävään toimintamalliin. Yhteneväiset tietojärjestelmät mahdollistavat tietojen yhdistelemisen ja hyödyntämisen eri viranomaisten välillä, mikä parhaimmillaan vähentää viranhaltijoiden ja järjestöjen hallinnollista työtä. Kannatamme myös raportoitavan toiminnan ja talouden yhdenmukaistamista yhtenäisten asiakirjojen avulla.

Ehdotus 2: Valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta suunnitellaan yhdessä uudella tavalla.

Tuotonjakoministeriöt hyödyntävät valtionavustuksia ja niiden käyttöä koskevaa tietoa uudella tavalla valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa, kuten valtionavustusten kohdentamisessa. Sitä varten tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusprosessejaan ja käyttävät yhteisiä verkkopalveluja. Järjestöt ja valtionapuviranomaiset suunnittelevat valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta yhdessä uudessa toimintamallissa, mikä edistää ennakoitavuutta ja jatkuvuutta ja auttaa ottamaan toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset entistä paremmin huomioon.

Valtionavustuksia saavien yhdistysten on seurattava toimintansa tuloksia ja vaikutuksia ja valtionapuviranomaisten puolestaan arvioitava yhdistysten toiminnan vaikuttavuutta, mikä on lähtökohtana kannatettava. Toteutuakseen tämä edellyttää sitä, että raportointivaatimukset ovat avustusta hakevilla ja saavilla järjestöillä jo ajoissa selvillä ja että hakemus- ja selvityslomakkeet julkaistaisiin samanaikaisesti. Vaikuttavuuden arvioinnin kriteereissä tulee huomioida järjestöjen monimuotoisuus ja erityispiirteet.

Ehdotus 3: Valtionavustustoimintaan osallistuvien toimielinten tehtäviä ja toimintatapoja yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat valtionavustusten arviointiin ja valtionavustustoimintaan liittyvien neuvottelukuntien, toimikuntien ja jaostojen tehtäviä ja toimintatapoja soveltuvin osin. Tehtävien ja toimintatapojen painopiste on jatkossa valtionavustuspolitiikan arvioinnissa, valtionavustustoiminnan vaikuttavuuden suunnittelussa ja yhdenmukaisten valtionavustuskäytäntöjen jatkuvassa kehittämisessä. Tarkoituksena on lisätä valtionapuviranomaisten ja järjestöjen välistä viestintää ja vuorovaikutusta.

Pidämme yhdenmukaistamiskehitystä kannatettavana edellyttäen, että järjestöt ovat prosessissa vahvasti osallisena. Kansalaisyhteiskunnan autonominen asema tulee turvata yhdessä sovittujen toimintamallien avulla, jotta julkinen valta ei ohjaa liikaa kansalaistoimintaa esimerkiksi rajoittamalla järjestöjen ja sen jäsenten laillisia oikeuksia. Tämän vuoksi esimerkiksi arviointi- ja avustustoimikunnan kaltaisia, järjestöjen autonomiaa turvaavia toimielimiä tarvitaan myös jatkossa. Läpinäkyvyyden turvaamiseksi valtionavustustoiminnan toimielinten jäsenten ja avustusvalmistelijoiden sidonnaisuudet voisi jatkossa avoimesti julkaista.

Ehdotus 4: Järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjä yhdenmukaistetaan mahdollisuuksien mukaan.

Tuotonjakoministeriöt yhdenmukaistavat järjestöjen taloutta koskevia valtionavustuskäytäntöjään. Yleisavustuksilla rahoitetaan järjestöjen varsinaisen toiminnan bruttokustannuksia. Tuotonjakoministeriöt luovat yhteisen tavan arvioida, miten järjestön kokonaisvarallisuus vaikuttaa valtionavustusten harkinnassa ja myöntämisessä. Tuotonjakoministeriöiden erilaisia omarahoituskäytäntöjä selvitetään lisää ennen ehdotuksen toteuttamista.

Kannatamme ehdotusta rahoituslähteiden yhteensovittamiseksi ja suhtaudumme myönteisesti järjestöjen varainhankinnan parempaan mahdollistamiseen ja eri rahoituslähteiden yhteensovittamiseen. Rahoituslähteiden yhteensovittaminen ei ole ongelmatonta, mutta jatkossa avustusjärjestelmää tulee kehittää omavarainhankintaa kannustavaksi eikä siitä rankaisevaksi. Varainhankinta vie myös resursseja ja sisältää taloudellisen riskin, johon erityisesti pienillä järjestöillä ei ole taloudellisia edellytyksiä. Katsomme, että julkisen avustuksen salliminen varainhankintatarkoitukseen ainakin jossain määrin vähentäisi taloudellista riskiä ja kannustaisi myös pienempiä järjestöjä varainhankintansa kehittämiseen.

Ehdotus 5: Järjestöjen toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita yhdenmukaistetaan.

Tuotonjakoministeriöt soveltavat mahdollisimman yhdenmukaisia toiminnan ja vastuullisuuden arvioinnin perusteita harkitessaan ja myöntäessään yleisavustuksia järjestöille. Perusteita arvioidaan sekä suunnitellun että toteutuneen toiminnan perusteella. Tuotonjakoministeriöt päättävät, kuinka ne soveltavat arviointiperusteita mahdollisine painotuksineen päätöksenteossa.

Kannatamme myös vastuullisuuden ja toiminnan arvoinnin yhdenmukaisia ja julkisia perusteita, mutta korostamme, että järjestöjen tulee olla osallisena myös tässä työssä. On perusteltua, että valtionavustustoiminnassa on yhteiset kriteerit, jotka linjaavat, minkälainen toiminta julkisin varoin on kannatettavaa. Korostamme kuitenkin, että julkisen vallan tulee käyttää erityistä harkintaa asettaessaan yleisiä vastuullisuuskriteereitä, jotka samalla asettavat tavoitteita järjestöjen työlle ja osaltaan vaikuttavat ohjaavasti järjestöjen asemaan.

Pidämme myös kannatettavana, että valtionavustuksen käytön seuranta perustuisi avustusehtojen lisäksi aina järjestön itse asettamiin tavoitteisiin ja tavoitteiden saavuttamisen arviointiin. Vaikuttavuuden arviointi ei saa muodostua niin työlääksi, että se haittaa järjestön perustoiminnan järjestämistä. Järjestöt tuottavat merkittävän määrän vapaa-ajan toimintaa lapsille ja nuorille, minkä vuoksi valtionavustustoiminnan kehittämisessä sekä talouden ja toiminnan seurannassa tulee ottaa erityiseen huomioon avustusprosessimuutosten suorat ja välilliset lapsivaikutukset.

Ehdotus 6: Järjestöille voidaan myöntää kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti.

Tuotonjakoministeriöt voivat myöntää järjestöille yksi- tai kaksivuotisia yleisavustuksia harkinnanvaraisesti. Kahdeksi vuodeksi kerrallaan myönnetty yleisavustus ei poista sen saajan vuotuista raportointivelvollisuutta. Järjestöt voivat hakea ensimmäiset kaksivuotiset yleisavustukset vuoden 2024 valtionavustushauissa. Kaksivuotiset yleisavustukset rahoitetaan valtion yhden vuoden talousarviosta.

Kannatamme ehdotusta. Kaksivuotiset avustukset ovat hyvä keino lisätä avustettavan työn ennakoitavuutta ja jatkuvuutta, jonka mahdollisuus nuorisoalan järjestöiltä on pääsääntöisesti puuttunut. Pidämme myös kannatettavana pyrkimystä keventää valtionavustusten hallinnollista prosessia, joka rasittaa erityisesti pieniä järjestöjä ja on suoraan pois näiden järjestöjen toiminnallisesta resurssista. Kevennetty ja syvennetty valtionapukäsittely on kannatettava kehityssuunta, mutta tällöinkin on tärkeää huomioida avustettavien järjestöjen erityispiirteet sekä toiminnan volyymit. Valtionapuprosesseissa olisi myös suotavaa hyödyntää edellisten vuosien tietoa järjestöjen toiminnasta, etenkin jos toiminta on vakiintunutta.

Ehdotus 7: Järjestöt välittävät valtionavustuksia edelleen siirron saajille mahdollisimman yhdenmukaisella tavalla.

Valtionavustusten edelleen välittäminen perustuu tuotonjakoministeriöissä valtionavustuslain uudistamisen yhteydessä laadittavaan tulkintaohjeeseen. Tuotonjakoministeriöiden valtionavustusehdot ja -rajoitukset sekä delegointisopimusmallit yhdenmukaistetaan. Samalla varmistetaan, että siirron saajille edelleen välitettyjen valtionavustusten käyttöä koskeva tieto on avointa ja läpinäkyvää valtionavustustoiminnan uuden toimintamallin mukaisesti.

Katsomme, että keskusjärjestöillä tulisi myös tulevaisuudessa olla mahdollisuus valtionavustuksen edelleen delegoimiseksi jäsenjärjestöilleen eikä tätä mahdollisuutta tule rajoittaa kun ainoastaan siinä määrin kuin se on välttämätöntä. Keskusjärjestöllä tulee jatkossakin olla autonominen harkintavalta ja vastuu arvioidessaan delegeitavalla avustuksella saavutettavan toiminnan vaikuttavuutta järjestön sisäisten käytäntöjen mukaisesti. Kannatamme esitystä edellyttäen, että delegoinnin yhtenäistämisyhtymykset eivät lisää hallinnollista taakkaa tai järjestöjen toiminnallisia ja taloudellisia riskejä.

Ehdotus 8: Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä.

Tuotonjakoministeriöt uudistavat valtionavustusten käsittelyä järjestämällä sen tiimityönä. Taloustarkastuksen tehtävät on myös perusteltua yhdenmukaistaa vastuineen tuotonjakoministeriöissä. Järjestöjen taloutta ja toiminnan tai hankkeen tuloksellisuutta sekä toimintaympäristömuutoksia koskevaa tietoa hyödynnetään entistä laajemmin valtionavustusprosessien eri vaiheissa.

Kannatamme ehdotusta avustusten valmistelemiseksi tiimeissä. Tiimityöskentely ei kuitenkaan saa johtaa avustusprosessien pidentymiseen tai resurssien suuntaamiseen hallinnolliseen työhön.

3 Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Yleiset huomiot Järjestöjä koskevat valtionavustuskäytännöt: Ehdotukset niiden kehittämiseksi ja yhdenmukaistamiseksi -julkaisusta

-

Valtionavustustoiminnan kehittämistä koskevat yleiset huomiot

-

Hytti Antti

nuorten Kotkien Keskusliitto - Unga Örnars Centralförbund NKK ry - NKK:n lisäksi lausunnon ovat allekirjoittaneet "Lapsijärjestöjen yhteistyöverkoston" muut jäsenet Lasten ja Nuorten Keskus ry, Lastenliitto ry, Suomen Demokratian Pioneerien liitto Pinskut ry, Suomen Nuorisoseurat ry ja Vesaisten Keskusliitto ry.